

Antoni Dalmases

CAOS A LES AULES

**Com s'està desmantellant
l'ensenyament públic**

© Antoni Dalmasés, 2012
Publicat d'acord amb Pontas Literary & Film Agency

© Image Source (Thinkstock),
per la fotografia de portada

© Pau Dalmasés, per la foto de l'autor

© 9 Grup Editorial, per l'edició
Angle Editorial
Muntaner, 200, àtic 8a / 08036 Barcelona
T. 93 363 08 23 / F. 93 363 08 24
www.angleeditorial.com
angle@angleeditorial.com

Primera edició: octubre de 2012
ISBN: 978-84-15695-01-1
Dipòsit legal: B-24765-2012
Imprès a Romanyà Valls, SA

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre,
ni la seva incorporació a un sistema informàtic, ni la seva
transmissió en cap forma ni per cap mitjà, sigui electrònic,
mecànic, per fotocòpia, per gravació o altres mètodes,
sense el permís previ i per escrit dels titulars del *copyright*.

Antoni Dalmases

CAOS A LES AULES

**Com s'està desmantellant
l'ensenyament públic**

 Angle Editorial

Taula

CAPTATIO BENEVOLENTIAE (AMB CITACIONS) 11

I. LA PENYA 17

- Interessant «diversitat» de la penya 20
- La penya al pati 23
- La penya, a una banda i l'altra de la reixa 25
- La penya s'amplia a la sortida 27
- La penya a l'aula (*noli me tangere*) 31
- Per què es comporten així els penyistes? 38
- Qui crea i fomenta la penya 40
- Una penya de taps de xampany 42

II. ELS ALTRES I ELS ESTUDIANTS 47

- La UAC (o l'estalvi disfressat de pedagogia) 49
- Aula Oberta, Aula Encoberta 52
- Una bona acollida 58
- Benaventurats els pacífics... 62
- Divertir-se a l'aula 65
- Elogi de l'ordre 70
- Elogi del silenci i de la discreció 74

III. LA NATURALESA NO ÉS SÀVIA 79

- Tipologia de pares 82
- Pares medicinals 83
- Una variant: el pare implacable o alternatiu 86
- Pares intensos 88
- Pares malvats 91
- Pares que no poden 93
- Pares del gremi 97
- Els pares mestres 99
- Els pares profes 105
- Pares de tota mena 113

IV. NOSALTRES	117
La resposta del veí	119
Mimesi	121
I jo insisteixo a ser profe!	124
Cursets de «deformació»	126
Els entusiastes deseducadors	131
Els servils, els aprofitats	136
Els rebels	143
Els carallots (o «el que no educa, deseduca»)	147
Els altres, molts altres	150
V. ELLS (I TOTHOM)	155
Ordinadors a Xauxa!	158
Burocràcia i noves tecnologies	164
Parlem dels continguts i d'enganys	167
El seu fracàs escolar	171
Competència i incompetents	176
Experiments i estafes a l'ensenyament públic	180
Parlo directament de la part que em toca	183
EPÍLEG	189
Assaig de plagi a la sala de profes	189

CAPTATIO BENEVOLENTIAE (AMB CITACIONS)

«La llibertat de pensament de l'estudiant és perillosa si el que es vol és un grup de treballadors obedients tècnicament ensinistrats per aplicar els plans d'unes elits que tenen com a objectiu la inversió estrangera i el desenvolupament tecnològic. Per tant, es desincentivarà el pensament crític...»

MARTHA C. NUSSBAUM, *Sense ànim de lucre*.
Ed. Arcàdia, Barcelona, 2011, p. 39.

La citació no podia ser més explícita, i respon a la perfecció al que plantegen el títol i el subtítol del llibre que el lector té a les mans, simple il·lustració d'aquest programa terrorífic.

Amb tot, em sembla imprescindible iniciar aquest intent de captació de benvolença amb una advertència que permetrà encarar aquestes pàgines amb el recel adequat: tot el que s'hi llegirà és el resultat de reflexions, converses, observacions, lectures més o menys encertades, moltes hores de relació, reunions, discussions i, sobretot, bàsicament, fonamentalment, més de trenta-cinc anys ininterromputs fent classe a diversos nivells de l'ensenyament, des de l'antiga EGB fins a l'actual Secundària i Batxillerat, passant pel BUP i el COU, a més de diferents cursos de Didàctica de la Llengua i Literatura impartits als ICE de la UAB i de la UB durant vint-i-un anys (fins que ja no vaig poder més, quan la

matèria es convertí en un joc dels disbarats kafkià, farcit d'anatemes i de vocables delirants, buits de significat, en el millor dels casos).

Vull dir, amb aquesta disculpa inicial, que tot el que diré és personal, intransferible, probablement erroni, força discutible i, per tant, criticable. No pretenc, doncs, tenir tota la raó, sinó donar raons del que penso, perquè és cert que en aquest i tots els temes qualsevol ciutadà té dret a dir el que pensa... sempre que abans hagi pensat què diu, prescindint de fílies o fòbies, inclinacions, desitjos, somnis, aficions o creences.

El que ha de quedar clar, però, és que són la sinceritat i l'interès de posar els punts sobre les is el que em mou a escriure, i ho faig sense cap necessitat de quedar bé, ni per obligatorietat o per cap deute amb ningú. O sigui que els errors que s'hi trobaran són del tot meus, resultat d'obstinades conviccions que avui han esdevingut actituds potser considerades menyspreables, de professional passat de moda, segons afirmen els actuals entesos.

Queda dit.

He volgut, doncs, fer una ullada a la situació que al meu entendre va abocant l'ensenyament públic al fracàs, exposant els arguments a partir d'un seguit d'anècdotes i fets, tots absolutament reals, que poden servir per comprendre una realitat en constant ebullició. Per fer-ho, m'ha semblat adequat fixar l'atenció en els protagonistes i actors principals d'aquesta trista comèdia.

He començat pel nombrós grup de nois i noies que assisteixen per força als instituts sense cap intenció de seguir els estudis i que, com presos forçats i per diversos motius, menyspreen la institució escolar i educativa, els qui la integren i tot el que se'n deriva. Al costat d'aquests hi ha els altres, els es-

tudiants que, amb diversos graus d'interès, es veuen obligats a seguir el seu aprenentatge intel·lectual en un ambient que no els facilita gaire l'estudi. Tot seguit, per entendre la situació dels joves, veurem alguns tipus de pares o famílies que els puguen i que són els representants adults dels nois i noies. L'altre puntal important d'aquest entramat som nosaltres, els professors, en les seves infinites varietats, de les quals aquí només exposo les que m'ha estat possible conèixer un xic a fons. I, finalment, dediquem un capítol definitiu a ells (i elles), a tots els que han manat, manen i desmanen, als especialistes i autoritats que, amb entusiasme circenc, es dediquen a amenitzar la labor dels centres amb disposicions, invents, idees i normes que a cada nova fornada política es renoven perquè, segons sembla, estan convençuts que treballar amb calma i criteri és un error o una menyspreable escorrialla de l'antigor.

He volgut començar amb el fragment del llibre de Nussbaum —que recomano ferventment!— per recolzar-me en una afirmació contundent i lúcida. I perquè no se'm retregui l'excés de subjectivitat he buscat unes quantes citacions de procedència diversa que m'han de servir de cuirassa, com la frase que va pronunciar Henry Brougham en un discurs a la Cambra dels Comuns el 29 de gener del 1928:

L'educació fa la gent fàcil de liderar, però difícil de conduir;
la fa fàcil de governar, però impossible d'esclavitzar.

Sí, sé que és molt reculada, però el lector em permetrà demostrar-li si en sóc, d'antic i passat de moda, que encara en tinc de més velles, com l'aforisme medieval que en el llatí originari rima, i que jo, innocent, encara em crec, que diu:

Corregeix el neci: el neci t'insultarà.

Corregeix el prudent: el prudent t'estimarà sempre.

Vet aquí l'estranya procedència i l'escandalosa antigor —defectes que em són consubstancials: llicenciat en hispàniques i amb massa anys a l'esquena— de les citacions a què he volgut arrapar-me en començar a redactar aquesta *captatio benevolentiae*.

El resum del que jo miraré d'exposar va ser sintetitzat per l'excel·lent novel·lista i antic professor d'institut Jaume Cabré amb encertada brevetat:

Contra el que molts prediquen, la dificultat per ella mateixa és educativa.

Malgrat cercar aquest padrinatge, però, necessitaré més ajudes i defenses, perquè sé que encarant temes així de manera descarada em poden ploure bufetades. Doncs bé, potser podria arrecerar-me darrere els versos d'aquell insolent malhumorat Francisco de Quevedo per aixoplugar-me dels penjaments que tot seguit vindran i de les possibles conseqüències que se'n puguin derivar:

No he de callar, por más que con el dedo,
ya tocando la boca o ya la frente,
silencio avises, o amenazas miedo.

També m'aniria bé l'auxili savi d'un dels meus poetes, J. V. Foix, un autor que havia ensenyat i comentat en temps normals, quan els instituts tenien la funció de difondre cultura, i que per això reproduiré sencer amb vaga esperança didàctica:

Em plau, d'atzar, d'errar per les muralles
Del temps antic, i a l'acost de la fosca,
Sota un llorer i al peu de la font tosca,
De recordar, cellut, setge i batalles.

De matí em plau, amb fèrries tenalles
I claus de tub, cercar la peça llosca
A l'embragat, o al coixinet que embosca
L'eix, i engegar per l'asfalt sense falles.

I enfilat colls, seguir per valls ombroses,
Vèncer, rabent, els guals. Oh món novell!
Em plau, també, l'ombra suau d'un tell,

L'antic museu, les madones borroses,
I el pintar extrem d'avui! Càndid rampell:
M'exalta el nou i m'enamora el vell.

Els seus versos em són bona crossa per caminar i potser fer entendre quina és la mirada subjectiva sobre el tema que m'ocupa i em preocupa de fa anys: la nostra feina als instituts.

Però seré menys pretensions i més prosaic, més pròxim a la meva realitat de simple professor. Em limitaré a insinuar una citació més elemental i simple, entenedora, que es correspon força amb la intenció del que es llegirà aquí, extreta de l'inici d'una de les novel·les que han donat la tabarra als estudiants educats en la utilitat dels estudis, imposada en aquests temps de pragmatisme a ultrança. Es tracta de *La colmena*, de l'intractable i sospitós escriptor, censor i premi Nobel espanyol Camilo José Cela, que comença així: «Yo, señor, no soy malo, aunque no me faltarían motivos para serlo.»

Sí, em sembla que la frase defineix prou bé la trajectòria personal i professional que inspira aquestes ratlles, al mateix temps que adverteix del caràcter un xic maliciós de qui les escriu.

I. LA PENYA

Mig matí de desembre. M'estic a la sala de professors, corregint. Tinc guàrdia de substitució, però no falta ningú. Com que és època d'exàmens trimestrals, la majoria de cursos i profes són a les aules. No hi ha gaire soroll i tot sembla tranquil, per això he aprofitat per treure els exercicis que m'han donat fa una estona i he començat a corregir.

Fins que sento cridòria enllà del passadís. Ve de l'anomenada sala de guàrdia, l'aula on s'han de presentar els alumnes que arriben tard o que són expulsats de classe amb una comunicació del seu professor. Trobo el company que té assignada la vigilància allí, discutint amb dos alumnes que sembla que es neguen a donar-li el nom i a asseure's. És nou d'aquest curs i no coneix els nois. Es tracta de dos d'aquells de qui eufemísticament es diu que tenen «problemes conductuals», que se li insolenten i esvaloten el galliner. Són el David i la Maria del Mar, un noi i una noia de tercer, assidus a la sala de guàrdia, que segurament en veure un professor inexpert han volgut fer allò que en diuen «posar-lo a prova» per saber fins on aguanta.

Quan arribo, trobo el meu company una mica alterat, cridant-los que facin el favor d'asseure's i ells negant-s'hi, cínicament divertits, fent com si no el sentissin, passejant-se d'una banda a l'altra de l'aula, amb l'evident intenció de

provocar un sarau i exaltar els ànims dels altres tres castigats, de cursos inferiors i més joves, perquè vegin que ells, experts veterans, dominen la situació i se'ls ajuntin a fer gresca.

Després d'un breu estira-i-arroña, com que ja ens coneixem, mig rient i amb brometes els convido a acompanyar-me, per separar-los dels altres alumnes més joves i demostrar-los que no sempre se surten del tot amb la seva, i també per evitar que la facècia derivi en xou generalitzat. De passada, el meu jove company descansarà i es tranquil·litzarà.

M'ha costat, allunyar-los del seu escenari teatral predilecte. I ho he aconseguit no pas amb amenaces, sinó amb l'esquer estúpid de dir-los «vingueu amb mi a asseure-us als sofàs de la sala de profes, que són molt còmodes». És més que probable que la paraula «sofà» exerceixi sobre aquesta jovenalla una atracció hipnòtica. El cas és que, rient, rient, satisfets del seu numeret i d'haver mobilitzat dos profes en un no res, i molt probablement perquè saben que s'acosta l'hora del pati, han acceptat la meva proposta com una treva, i puc considerar que he triomfat.

Un cop ens trobem tots tres sols a la sala de profes, conscient que com que no tenen espectadors ja no els interessa representar cap comèdia, m'assec al sofà al seu costat amb els exercicis a la mà, disposat a fer veure que treballo, perquè penso que és molt probable que no hagin vist mai ningú treballant. I els ho dic:

—Podeu xerrar fluixet, que jo treballaré... Si no és que voleu ajudar-me a corregir...

La proposició els sorprèn molt i els provoca una riallada. Sé per què. No són pas rucs, i deuen ser conscients que qui no sap res no pot corregir res. Però semblen encuriosits per aquesta proposta insòlita.

—Què és això? —demana ella.

—Exàmens de llengua de quart... —responc. No penso pas mostrar-los-els, ni ells tenen cap interès per veure'ls, com jo ja suposava, perquè conec la seva aversió a la lletra escrita.

—Això no és treballar... —exclama ell, divertit i probablement informat per l'opinió pública generalitzada, que també pensa això de la meva professió.

—És la meva feina... —dic jo—. Ensenyar és una bona feina, important i necessària. I a mi m'agrada, fer-la.

Estic intentant, com és evident, semblar idees amb intenció civilitzadora i educativa en el camp dels seus cervells verges, convençut que no deuen haver sentit mai a ningú dir que la seva feina li agrada.

Segurament per això, somriuen obertament. I quan penso que no m'han entès i que val més deixar-ho córrer, el noi, el David, diu la frase més sensacional, clara i sincerament demolidora que es deu haver sentit dins d'aquell recinte en els últims vint anys:

—*¡Pero profè: si la peña no quié aprendé!*

Ho ha dit com qui comenta una obvietat a un infant, com si hagués sentit pena del fet que una persona d'edat visqui a la inòpia, inconscient del món que trepitja i, per tant, abocat a un fracàs ridícul. M'adono que, als seus ulls, jo i la meua manera d'entendre la vida resultem patètics. Em queda definitivament clar que ell i jo habitem galàxies distants, que vivim en èpoques allunyades, que pertanyem a espècies vives completament diferents i transitem per camins que mai dels mais no podran coincidir en una inexistent cruïlla.

Tot i el cop de maça que m'acaba de clavar a la consciència, se m'escapa el riure perquè penso que si això ho hagués dit a un dels especialistes en psicopedagogia que corren pels centres potser li hauria trasbalsat la carrera, produït un xoc i destrossat la vida. A mi, però, l'admirable aforisme lapidari

del xicot no ha fet més que confirmar-me que potser sí que, com diuen alguns, totes les persones som iguals, però que n'hi ha que s'assemblen més als seus iguals que altres, que hi ha una variada i diversa corrua d'igualtats, només coincidents en el temps i l'espai per un atzar humorístic o malintencionat de la naturalesa, no sempre ben afinada.

En resum: que el David i jo, com el psicopedagog i jo, amb els nostres mons respectius, no ens assemblem de res, gens ni mica, cosa que em provoca un instintiu esbufec d'alleujament.

Toca el timbre que anuncia el pati. El David i la Maria del Mar, sense dir-me res més ni mirar-me, s'alcen d'una revolada i se'n van per ajuntar-se als seus col·legues, a la *penya*, per aprofitar el temps d'esbarjo oficial de cada dia.

Aquella conversa, però, em desvetllà la curiositat i em vaig dedicar a observar amb atenció a l'entorn per identificar alguns dels integrants de la inefable penya.

Interessant «diversitat» de la penya

El Jefferson-Damian repeteix tercer. És un noi d'una presència corpòria impressionant, que cultiva entrenant-se amb un equip de rugbi de categoria infantil, encara que en veure'l sembli mentida. Té un caràcter que la mare considera «difícil», segons explica cada vegada que rep un avís perquè l'han trobat embolicat en algun enfrontament, cosa que succeeix un parell o tres de vegades cada mes.

La mare del Jefferson-Damian afirma que està desesperada i que ja ha demanat repetides vegades al pare, que viu a Sud-amèrica, que se l'emporti amb ell, perquè ella no sap què fer-ne. La idea que el noi se'n torni amb el seu pare és una